

INDRETS

**INSÒLITS DE
BARCELONA**

Joan de Déu Prats

VIA AUGUSTA

• Col·lecció Via Augusta – 6 •

100 indrets insòlits de Barcelona

JOAN DE DÉU PRATS

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: maig del 2018

© del text: Joan de Déu Prats

© de l'edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Composició i muntatge: 3 x Tres

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-738-6

DL T 194-2018

ÍNDIX

Invitació a la lectura	9
1. L'ascensor de Batman.....	11
2. La decapitació de Franco	13
3. El carrer de l'Oblit	15
4. Terra de mamuts	17
5. La Casa dels Entremesos	19
6. La casa dels Cargols	21
7. El far del Morrot	23
8. La fàbrica de taüts.....	25
9. El torn d'orfes.....	27
10. Les trenta passes	29
11. El pont de Mühlberg	31
12. El terrorista de la Sagrada Família	33
13. <i>Love</i> a la França Xica.....	35
14. El forat del vent.....	37
15. <i>Ofèlia ofegada</i>	39
16. El pavelló de la República	41
17. La Venus de Barcelona.....	43
18. El préssec alquímic.....	45
19. La font perduda d'Hèrcules	47
20. La torre de Suècia	49
21. El laboratori de Mart	51
22. La fàbrica de la imaginació	53
23. La flor de la satalia.....	55
24. La fossa comuna	57
25. La ruta dels esclaus.....	59
26. El claustre perdut.....	61
27. El rusc humà	64
28. Àfrica a Barcelona	66
29. L'arbre del noi mort.....	69
30. El roure de Vallcarca	72
31. El bosc perdut	74
32. El gabinet de curiositats científiques	76
33. La casa del dimoni	78
34. El Guantánamo de Barcelona	80
35. Mercamort.....	82
36. La casa de l'horror.....	84

37. La presó d'animals	86
38. L'ombra de Stalin.....	88
39. El corredor de la mort.....	90
40. El jardí de les reixes	92
41. La porta de Barcelona	94
42. Més que un club.....	96
43. Chinatown.....	98
44. El rellotger de Gràcia	100
45. El panteó dels soldats	102
46. El cor menjat	104
47. La màgia de Barcelona.....	106
48. El riu de sota	108
49. La torre de Babel.....	110
50. Els jardins del Baluard.....	112
51. El Gòl·lum de l'Eixample	114
52. La mòmia de la catedral	116
53. La <i>domus</i> d'Avinyó.....	118
54. El carrer de la bomba	120
55. Les masies de Barcelona.....	122
56. La casa dels leprosos	125
57. La catedral subterrània	127
58. 221b de Baker Street a Barcelona	129
59. La casa del foc	131
60. Frares de barba	133
61. Diagonal cantonada <i>alien</i>	135
62. Wellington Street	137
63. La capella dessacralitzada	139
64. La mongeta i la <i>favela</i>	141
65. Soviètics sota terra	143
66. El Manchester català	145
67. La processó de la Burreta.....	147
68. La fàbrica de nines	149
69. El barri dels periodistes.....	151
70. Les cases barates	153
71. El foc del cel.....	155
72. Casa della Divina Provvidenza	157
73. La cara oculta del Ritz.....	159
74. Un heroi de Barcelona	161
75. El passadís secret.....	163
76. Vil·la Urània.....	165
77. Cabaret de titelles.....	167

78. L'elixir de la joventut eterna.....	169
79. El prat de les febres.....	171
80. Els camps del botxí.....	173
81. El pla de les comèdies.....	175
82. Geografia del terror.....	177
83. <i>Reiki</i> a la catalana.....	179
84. Paradisos perduts.....	181
85. Escenaris de pel·lícula.....	183
86. La ruta nazi.....	185
87. El gran Guillem de Llúria.....	187
88. L'heroi d'extraradi.....	189
89. La Venus anatòmica.....	191
90. La nau Bostik.....	193
91. El laberint de grutes.....	195
92. La rambla aèria.....	197
93. La casa dels exorcismes.....	199
94. La mina Grott.....	201
95. Can Drapaire.....	203
96. Roda el món i torna al Born.....	205
97. El Teatro de los Sentidos.....	207
98. Un parc fluvial.....	209
99. Can Seixanta.....	211
100. El Priap d'Hostafrancs.....	213

INVITACIÓ A LA LECTURA

Barcelona és infinita. El cúmul de cròniques i epopeies que amaga i continua generant és immens. Molt s'ha dit, des de llibres turístics fins a erudits, però la ciutat no s'esgota, no s'acaba, no fineix.

Les coses de la vida es poden explicar cronològicament o calidoscòpicament. D'aquesta segona manera, amb una miriada de flaixos, he volgut mostrar les petites costures que teixeixen la Gran Història. Aquest ha estat el plantejament de l'obra. Agafar les vores per fer el vestit de la ciutat. Molt ha quedat fora, Barcelona és infinita. Una mica ha quedat dins, tastos punyents i sucosos d'una ciutat ben arrelada i en moviment.

De manera que cordeu-vos bé el cinturó i agafeu-vos ben fort, perquè esteu a punt d'iniciar un viatge trepidant i vertiginós. Un eslàlom d'esdeveniments sorprenents, una muntanya russa d'històries admirables i emocionants.

Tot s'ha de dir: no tots els llocs mostrats són insòlits. Alguns simplement són poc coneguts, altres estan davant dels ulls dels vianants i ningú no els reconeix, però cap deixa indiferent.

Esteu a punt d'encetar una cursa per monuments, edificis, personatges, jardins i racons ocults. Un recorregut que excedeix amb escreix el títol del llibre. Teniu a l'abast més de 260 indrets per descobrir, visitar i conèixer: la rambla aèria, la casa del foc, la catedral subterrània, la fàbrica de taüts... I, rere els indrets visitats, trauran el nas els protagonistes: inventors, científics, místics, titellaires, herois, assassins, hipnotitzadors, artistes. Una trama immensa de successos, anècdotes, troballes, fets excel·sos i esgarriposos. Tot hi cap, perquè tot s'ha d'acceptar.

I no cal dir que, una vegada hàgiu llegit el llibre, sentireu Barcelona d'una manera diferent. I us adonareu que ningú no la coneix prou, la qual cosa atrau i encisa. En definitiva, enamora..., perquè allò que té incomptables matisos ni decep ni cansa. Barcelona és infinita.

1. L'ASCENSOR DE BATMAN

De la mateixa manera que hi ha una Barcelona de Jack l'Esbudellador, l'ombra del qual sotja els carrerons estrets i entrelligats de la Ribera i Santa Caterina, també existeix la Barcelona de *Batman* i de *Blade Runner*. Desplaceu-vos fins al passatge de la Pau, travessia coberta del carrer Ample que disposa d'un sostre rococó decadent, digne escenari on podríeu trobar aparcant el batmòbil. No gaire lluny, a la banda baixa de la Via Laietana, s'hi troba un edifici estil Chicago, antiga seu del sindicat vertical i actual seu de CCOO, i l'edifici eclèctic i fantasmagòric dels antics jutjats, ambdós dignes escenaris on es podrien amagar els replicants, els éssers biorrobòtics de *Blade Runner*.

Amb tot, l'element més retrofuturista de Barcelona no es troba a Ciutat Vella, sinó a l'Eixample. Al carrer de Mallorca s'hi aixeca la Casa Iglesias, edifici de tirada modernista amb la façana ornamentada, discretament, amb ossos, paons reials, micos, dracs i una mena d'homes vegetals. A l'interior del vestíbul, però, és on ens espera la meravella: un ascensor digne de Gotham City, dissenyat per Josep Maria Jujol l'any 1913. Un aparell amb una cuca de llum lletosa al sostre ondulat que cobra vida quan comença a pujar pel celobert amb un grinyol rogallós. Aturat, roman dins una gàbia metàl·lica també d'aparença fantàstica. Jujol, com tot bon modernista, donava vida a la línia corba i confeïa obres, com la façana de la Casa Batlló, els balcons de la Pedrera o els bancs del Park Güell, d'una fesomia surrealista, onírica i... fins i tot, cinematogràfica, perquè un dels seus admiradors és l'actor nord-americà John Malkovich. Malkovich ha visitat les seves creacions en diverses ocasions i una vegada va voler comprar la fabulosa i irreal Torre de la Creu, més coneguda com la Torre dels Ous, de Sant Joan Despí per convertir-ne els interiors delirants en l'escenari d'una pel·lícula. Jujol també va dissenyar un altre ascensor, un dels primers de la ciutat, en un altre escenari fílmic, l'Ateneu Barcelonès, per pujar a la biblioteca més suggeridora i evocadora de Barcelona, molt escaient per adaptar al cine una novel·la d'Agatha Christie. L'aparell, que encara funciona, disposa d'una butaca a l'interior perquè moltes persones, en els temps pioners dels elevadors, preferien fer el recorregut asseguts, temorencs d'aquells nous viatges verticals.

Uns quants anys abans, durant l'Exposició Universal del 1888, es va instal·lar al monument de Colom el primer ascensor de Barcelona, que era impulsat per un mecanisme hidraulicotelescòpic que funcionava gràcies a un motor de gas. A Jules Verne li hauria encantat pujar-hi. La màquina trigava quatre minuts a recórrer els cinquanta-nou metres de la columna; l'actual tarda trenta segons. Durant la inauguració, l'alcalde, Rius i Taulet, hi va quedar atrapat durant una estona per culpa d'una avaria.

Comptat i debatut, l'ascensor va ser un invent creat en una altra ciutat de pel·lícula, Nova York, durant el segle XIX, imprescindible per poder encimbellar-se als gratacels. A Barcelona, amb aquella innovació, es van començar a valorar els pisos més alts dels edificis. Fins aleshores, els domicilis més cars i prestigiosos eren els més baixos, coneguts com *principals*. A partir d'aquell moment, els burgesos es van desplaçar als àtics i van deixar les antigues plantes nobles als porters de la finca. Una inversió de papers que només va ser possible gràcies a l'ascensor. L'excepció a aquest plantejament és l'edifici de sindicats de la Via Laietana esmentat abans. A la planta més alta hi va residir fins fa ben poc la CGT —ara traslladada a Sants—, sindicat anarquista que disposava de les millors vistes de Ciutat Vella i on els associats podien dinar a la cantina, per un preu proletari, gaudint amb panoràmiques dels quatre punts cardinals.

COM ARRIBAR-HI

Passeig de la Pau. Gòtic. Metro: L3 Drassanes.

Edifici de sindicats. Via Laietana, 1. La Ribera. Metro: L4 Jaume I.

Casa Iglesias. C/ de Mallorca, 284. Dreta de l'Eixample. Metro: L4 Verdguer o Girona; L5 Verdguer.

Ateneu Barcelonès. C/ de la Canuda, 6. Gòtic. Metro: L1 i L3 Catalunya.

MÉS INFORMACIÓ

Ateneu Barcelonès. Visites: 933 436 121 • gmorera@ateneubcn.cat.

2. LA DECAPITACIÓ DE FRANCO

Barcelona disposa d'una altra font lluminosa, a banda de la de Montjuïc. Es troba al parc de Josep Serra i Martí, al "llunyà i remot" barri de Canyelles, als confins de la ciutat. Enmig d'aquell jardí de grans parterres atalussats, guarnit amb palmeres washingtonies, pollancre del Canadà, acàcies de Constantinoble i bellaombres argentines, s'hi troba una peça singular. Es tracta d'una gran plataforma rectangular dins un llac, una font màgica i cibernètica que expulsa l'aigua a un ritme de tres-cents litres per segon i forma figures líquides de llum, custodiada per grosses pedres volcàniques d'Olot. Al parc s'hi pot accedir directament amb ascensor des de l'estació de metro de Canyelles.

Arran d'aquell verger, hi passa la concorreguda Via Favència. En aquell tram, a prop de les places de Karl Marx i de la República —abans Lluçmajor—, va viure-hi durant força temps l'estàtua eqüestre del Generalíssim, dins un magatzem municipal de Parcs i Jardins. En un racó d'aquell hangar enorme hi continuen aixoplugades altres relíquies franquistes, com un bust del general Moscardó, la figura d'un heroi de la Primera Centuria Catalana Virgen de Montserrat o una peça escultòrica de Josep Clarà del monument "a los Caídos", que es trobava a la part alta de la Diagonal i va ser esventrada pels Maulets. En aquell magatzem es va produir la decapitació de Franco. L'estàtua ja havia patit momentàniament l'amputació de la cama esquerra quan va ser encabida al Museu Militar de Montjuïc. El cap, tot s'ha de dir, mai no va aparèixer i no s'ha esbrinat qui va separar-lo del cos. L'estàtua malastruga, finalment, va ser derrocada, víctima de l'escarni públic, durant la breu exposició del Born, i va marxar per sempre dalt d'un camió de la brigada de gestió de residus.

Aquella estàtua malaguanyada era obra de Josep Viladomat, el mateix autor que va fer l'al·legoria de la República, la dona de bronze que presidia la confluència de Diagonal amb passeig de Gràcia fins que van entrar a Barcelona els nois del Caudillo. Viladomat va fer la figura del Generalíssim a contracor i per recuperar el cotxe comprat a Andorra que la Guàrdia Civil li havia confiscat. El dictador a cavall va estar-se al castell de Montjuïc fins al 2008, però no es mostrava al públic des del 2001.

D'altra banda, l'al·legoria de la República, una vegada esdevinguda la democràcia, va ser rescatada de l'oblit, però no es

va col·locar on havia estat inaugurada, a la cruïlla de Diagonal i passeig de Gràcia, plaça ara monàrquica dedicada a Joan Carles I, sinó que va ser exiliada a Nou Barris, a l'antiga plaça de Lluçmajor.

Qui va presidir aquest cèntric encreuament de la ciutat durant tota la dictadura i part de la democràcia, fins al 2010, va ser l'estàtua de la Victòria, una gran icona més de la Barcelona franquista, obra de Frederic Marès. Coses de la vida, la Victòria era una estàtua que prèviament Marès havia presentat al concurs per escollir el monument a la República. Com que no va guanyar, posteriorment la va transvestir de monument feixista. Finalment, una grua es va emportar aquella Victòria, que viu el més gran dels ostracismes en uns altres magatzems municipals: el Centre de Conservació i Restauració del Museu d'Història de Barcelona, ubicat a la Zona Franca.

En aquelles dependències, ben poc conegudes, s'hi acumulen deu mil anys de la vida del pla barcelonès. Allí s'hi troben restes arqueològiques que van apareixent, també es reben donacions i es fan les restauracions pertinents. Dagues medievals, tises de xollar ovelles del segle I, cranis neolítics, una taula gòtica de la capella de Santa Àgata, reliquiars i estàtues de sants, sepulcres, armadures, espases i bales de canons disparades pels borbònics el 1714 o pel general Espartero. També s'hi pot veure l'antic rellotge del mercat de la Boqueria, una bomba Orsini, com la que va esclatar al Liceu, o vitralls del bordell de Madame Petit, peces que ajuden a conèixer les diferents fesomies de la ciutat, com la Victòria franquista.

COM ARRIBAR-HI

Parc de Josep Serra i Martí. Metro: L3 Canyelles.

Centre de Conservació i Restauració. C/ F-22. Zona Franca. Metro: L9S Mercabarna.

MÉS INFORMACIÓ

Centre de Conservació i Restauració. Visites concertades: 932 562 122 • reservesmuhba@bcn.cat.

3. EL CARRER DE L'OBLIT

Un dels carrers amb nom més poètic de Barcelona és el carrer de l'Oblit, al Guinardó. El nom, però, no li va posar cap poeta. Simplement va succeir que el carrer era un marge quan es va urbanitzar la zona en el projecte Mas Guinardó i s'oblidaren de posar-li nom. Amb aquesta explicació, el carrer de l'Oblit perd encant, però ningú no podrà dir que li manca màgia, perquè aixopluga el restaurant Río Dragón, el propietari del qual, el mag Gang, de Manxúria, deixa els clients bocabadats amb els seus trucs de prestidigitació.

Al proper barri del Camp de l'Arpa —nom ben poètic també—, no lluny del carrer de l'Oblit, hi ha un altre carrer de significació ben oposada, anomenat de l'Eterna Memòria. Aquest nom el va proposar Maria Miquela de Borràs, vídua de Peguera, l'any 1847, en record del seu home, quan va demanar permís a l'Ajuntament de Sant Martí per parcel·lar un camp que tenia al barri. Si el marit hagués estat pobre, qui sap si l'indret no hauria acabat dient-se carrer de l'Amnèsia...

Més enllà d'aquests detalls, i si ens centrem en la retentiva dels barcelonins, hem d'establir que són més propensos als "oblits" que no pas a l'"eterna memòria", si més no pel que fa als objectes personals. I és que a Barcelona se'n perden un munt. Per pal·liar-ho, l'any 1890 es va crear el servei d'objectes perduts. Primerament, l'oficina es trobava en una sala de l'entrada de l'Ajuntament. Posteriorment, durant molt de temps, els objectes extraviats es guardaren en unes catacumbes del carrer de la Ciutat.

Repasant descuits i distraccions, el que més esgarrien els barcelonins són documents, carteres de butxaca, targetes de crèdit, clauers, bosses de mà, ulleres, motxilles, paraigües, bufandes, mòbils... Però també algun rosari, guitarres, violins, esquís, ninots de Spiderman, ossos de peluix, maletins de metge, un aparell per examinar l'oïda i fins i tot una cadira de rodes.

A hores d'ara, l'Oficina de Troballes està instal·lada a l'edifici de l'Àrea de Mobilitat de l'Ajuntament, a la plaça de Pi i Sunyer. Allà hi arriben menys coses estrafoles que abans, perquè s'hi gestionen gairebé exclusivament objectes amb alguna identificació. La resta de troballes es guarden on s'han perdut, ja sigui

l'aeroport, el metro, la Renfe, els Ferrocarrils Catalans o la comissaria més propera.

De vegades hi ha malentesos. Com que es tracta de l'Oficina de Troballes, la gent demana si s'hi pot trobar feina. I fins i tot una vegada un grup de turistes van venir-hi a buscar un company que havien perdut. També s'ha de dir que els barcelonins són prou honestos. Sovint hi porten diners trobats al carrer. Això té recompensa. Si passen sis mesos i l'amo no els reclama, passen a ser propietat de qui els ha portat.

A banda de l'Oficina de Troballes, existeix l'oficina d'Objectes Perduts TMB, que es troba al Punt TMB de la línia 5 a l'estació de Diagonal. Allí sí que s'hi poden veure estris de tota mena, condició i pelatge. Dentadures postisses, audiòfons, bicicletes, televisors, carros de la compra, sacs d'adob, una màquina d'afaitar, croses o un braç ortopèdic. Potser el cas més recordat és el de la passatgera que es va deixar el cotxet amb el nadó dins l'autobús. Menys els éssers humans i els animalons, les pertinences extraviades al metro i a l'autobús es guarden durant deu dies a l'oficina i després es porten a un magatzem de les cotxeres de Vilapicina. Al cap d'un mes, si no els reclama ningú, s'envien a països en desenvolupament, a través de l'ONG Conductors Solidaris, fundada per treballadors de TMB.

Uns trenta mil objectes es perden de mitjana cada any a la ciutat. Fet i fet, algun dia caldria obrir un museu amb tot allò extraviat a Barcelona que ningú mai no va reclamar. I, és clar, s'hauria de bastir al discret, poètic i màgic carrer de... l'Oblit.

COM ARRIBAR-HI

Carrer de l'Oblit. Metro: L4 Guinardó, Hospital de Sant Pau o Maragall; L5 Congrés.

Carrer de l'Eterna Memòria. Metro: L5 Camp de l'Arpa.

Oficina de Troballes. Pl. de Pi i Sunyer, 8. Metro: L1 Urquinaona; L4 Jaume I; L3 Liceu.

Oficina Objectes Perduts TMB. Punt TMB. Metro: L5 Diagonal.

MÉS INFORMACIÓ

Oficina de Troballes. De dilluns a divendres de 9 a 14 h. Tel. 010.

Oficina Objectes Perduts TMB. Tel. 902 075 027.

4. TERRA DE MAMUTS

El mamut de formigó del parc de la Ciutadella no és gratuït. Es va construir després de l'Exposició del 1888 i l'havien d'acompanyar altres animals prehistòrics i dinosaures que, en un passat remot, habitaven el solar català.

Barcelona, al capdavant, va ser terra de mamuts. De fet, durant la construcció d'una captació d'aigua subterrània en una finca prop del monestir de Pedralbes es va trobar l'esquelet d'un d'aquests gegants. L'expansió del clima àrtic, en èpoques pre-territes, va fer que els elefants peluts de les tundres arribessin a les nostres latituds. El fèmur d'aquella bestiola es troba al Museu Blau, la resta del paquiderm continua embalat en caixes, com un moble d'Ikea, al museu Martorell de Geologia, al parc de la Ciutadella, tancat al públic, si n'exceptuem la biblioteca, des de fa temps.

Comptat i debatut, s'ha de treure pit. La regió de Barcelona és la principal subministradora de mamuts del sud d'Europa. Al jaciment de Viladecans, per exemple, s'hi va trobar un crani i trenta ullals d'aquests colossos. Així doncs, com que Barcelona és una potència en mastodonts prehistòrics, no és estrany que s'instal·lés a la ciutat el Museu del Mamut, encara que les mostres exhibides no eren autòctones, sinó procedents del Canadà, Txukotka i Iacútia. A hores d'ara està extingit.

Fet i fet, però, aquest museu era una mica de *guiri* i *souvenir*. Si algú vol veure material autòcton, haurà de visitar el Museu Geològic del Seminari, creat a la segona meitat del segle XIX i dependent de l'Arquebisbat de Barcelona. Es tracta d'un museu especialitzat en fòssils d'invertebrats —en guarda uns setanta mil—, però també mostra restes del mamut de Sant Cugat i del mastodont *Tetralophodon longirostris*, proboscidi procedent del Miocè aparegut a quatre passes de Barcelona, a Polinyà, que conserva gairebé tot l'esquelet: una criatura datafa uns 15 milions d'anys.

Per trobar el Museu Geològic dins el Seminari cal pujar unes escalinates fins al primer pis i caminar pels passadissos que voregen el pati fins a creuar una porta que sembla privada. Com que sovint no hi ha visitants, els llums romanen apagats. El paleontòleg encarregat, que sol ser el director, obrirà aleshores, un per un, tots els interruptors de les vitrines i els llums generals de

la sala. En aquell moment, descobrireu que us trobeu en un escenari evocador digne de les pel·lis d'Indiana Jones.

El Museu Geològic aplega vestigis de més de vuitanta mil éssers del passat, rubricats en fòssils. Especialitzat en l'evolució de la vida, que va començar fa cinc-cents setanta milions d'anys, fins a l'aparició de l'home, ara farà dos milions d'anys, el museu també exhibeix les restes més antigues de vida trobades a Barcelona, concretament a la muntanya de Montjuïc, fòssils del Miocè, dels quals destaquen les ostres, un mol·lusc ben famós fins que es va extingir del nostre litoral. Igualment destaquen els fruits de cocoter antediluvians, anomenats *Nipadites*, trobats al peu de Montserrat. Altres materials significatius són la mandíbula de macaco del Pliocè apareguda a Gavà i la variada i raríssima fauna de meduses, equinoderms, mol·luscs, crustacis, corals, peixos i rèptils dels temps antediluvians.

A les vitrines hi tenen una rellevància especial els holotips. Quan es descobreix una família, una espècie o un gènere nou de criatures vivents, se'n tria un patró, el qual permetrà classificar espècimens similars. El museu disposa d'unes set-centes d'aquestes troballes, la qual cosa fa veure la importància de l'establiment.

En definitiva, doncs, es pot determinar que al rovell de l'ou de Barcelona, al Seminari de l'Església, la institució que defensa més ferrenyament el creacionisme, s'hi troba un excel·lent museu sobre l'evolució. És clar que Déu va fer el món en sis dies, però mai no va especificar la durada d'aquells jorns.

COM ARRIBAR-HI

Museu Geològic del Seminari. C/ de la Diputació, 231. Metro: L1 i L2 Universitat.

MÉS INFORMACIÓ

Horari: de dilluns a divendres de 17 a 19 h, dimecres de 19 a 21 h. Tel. 933 232 985.